KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

Warszawa, 29.08.2026 r.

Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych

do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy

– Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw

SP-III.020.250.7.2026

Uwagi ogólne

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, poza innymi propozycjami zmian w obszarze prawa rodzinnego, ustanawia system pieczy współdzielonej nad małoletnim dzieckiem, w przypadku powierzenia przez sąd w wyroku rozwodowym władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, jako zasadę – będzie to domyślna, priorytetowa formą sprawowania pieczy nad dzieckiem przez rodziców po rozwodzie **(**projektowany art. 58 § 1aa k.r.o.). Podobne rozwiązanie jest proponowane w sytuacji orzekania przez sąd o władzy rodzicielskiej rodziców żyjących w rozłączeniu (projektowany art. 107 k.r.o.). Piecza współdzielona będzie ustanawiana nie tylko ma mocy orzeczenia sądu, lecz także pisemnego porozumienia jego rodziców. Jak podkreśla się w uzasadnieniu przedkładane propozycje wpisują się w szerszy kierunek reformy prawa rodzinnego, którego celem jest realna ochrona prawa dziecka do utrzymywania bliskich relacji z obojgiem rodziców po ich rozstaniu.

Podjęcie działań legislacyjnych związanych z dookreśleniem zasad orzekania o pieczy nad małoletnim dzieckiem po rozwodzie jego rodziców, ponadto w przypadku rodziców mieszkających w rozłączeniu, należy oceniać pozytywnie. Nadanie jasnych ram prawnych instytucji, która funkcjonowała w praktyce orzeczniczej pod nazwą „pieczy naprzemiennej” („opieki naprzemiennej”) jest zabiegiem korzystnym. W omawianym projekcie przyjmuje się, iż **piecza współdzielona** będzie polegać na zamieszkiwaniu przez dziecko z każdym z rodziców w powtarzających się, porównywalnych okresach (art. 58 § 1aa projektu). W świetle proponowanej definicji okresy pieczy sprawowanej przez każdego z rodziców nie muszą być równe, choć zwrot „porównywalne” świadczy o konieczności ich istotnego zbliżenia

czasowego. Konieczne jest zapewnienie powtarzalności okresów zamieszkiwania dziecka u każdego z rodziców.

Obecnie obowiązującą podstawą materialnoprawną orzekania pieczy naprzemiennej (pieczy współdzielonej) jest art. 58 § 1 k.r.o. i art. 107 § 1 k.r.o, przy czym art. 58 § 1 k.r.o. jedynie w sposób ogólny określa elementy wyroku rozwodowego wskazując, iż sąd orzeka także o władzy rodzicielskiej nad wspólnym dzieckiem. W podobny, ogólny sposób art. 107 § 1 k.r.o. odnosi się do wykonywania władzy rodzicielskiej przysługującej obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu. Możliwość orzeczenia pieczy naprzemiennej (współdzielonej) opiera się w obecnym stanie prawnym także na przepisach proceduralnych. W art. 582^1 § 4 k.p.c. mowa jest co prawda o uprawnieniu sądu do określenia, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, brak jest jednak szczegółowych przepisów prawa materialnego określających przesłanki i zasadność ustanowienia pieczy współdzielonej. Niedookreślenie przesłanek i sposobów określenia przez sąd pieczy naprzemiennej (współdzielonej) uznaje się w nauce jako mankament obowiązujących regulacji prawnych, wymagający skorygowania[1].

Przechodząc na grunt omawianego projektu trzeba odnotować, że stanowi on **kolejną propozycję zmiany kodeksu rodzinnego i opiekuńczego**, którego jednym z podstawowych założeń jest zdefiniowanie pieczy współdzielonej oraz określenie zasad jej ustanawiania. Podstawowa różnica między omawianym projektem a projektem ujętym w druku UD349[2], poza definicją i zakresem pieczy współdzielonej, sprowadza się do jej potraktowania jako zasady (tak w omawianym projekcie), bądź jako jednej z możliwości uregulowania relacji, będących po rozwodzie, rodziców względem małoletniego dziecka ~~po rozwodzie~~ (tak w projekcie nr druku UD349).

Analizowany projekt stanowi, że sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania pieczy nad małoletnim dzieckiem. W braku porozumienia sąd rozstrzyga o pieczy nad małoletnim dzieckiem, uznając jako rozwiązanie domyślne, podstawowe - pieczę współdzieloną, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia. W świetle projektowanego § 1ac nawet konflikt między rodzicami nie stanowi samodzielnej przesłanki do rezygnacji z pieczy współdzielonej. Powierzenie pieczy nad dzieckiem jednemu

[1] Zob. m.in. *K. Kamińska*, Piecza naprzemienna w władza rodzicielska rodziców żyjących w rozłączeniu, Warszawa 2022, s. 294; *M. Sikorska, M. Gawrońska*, Piecza naprzemienna w Polsce. Diagnoza i rekomendacje dla polityk publicznych, Warszawa 2025, s. 56.
[2] Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, nr druku UD349

z małżonków przy ograniczeniu władzy rodzicielskiej drugiego z nich do określonych uprawnień i obowiązków jest możliwe z uwagi na dobro dziecka, **stanowi jednak wyjątek od zasady systemu pieczy współdzielonej**.

Rozwiązanie to stanowi istotne *novum*, które odbiega od obecnie przyjętej praktyki sądowej orzekania o władzy rodzicielskiej, w tym pieczy nad osobą dziecka oraz o kontaktach z dzieckiem. Można wyrazić obawy, iż automatyzm orzeczniczy, którego ryzyko powstaje wobec premiowania pieczy współdzielonej, może wiązać się z naruszeniem zasady dobra dziecka oraz z istotnymi trudnościami u niektórych rodziców w realizacji tego rodzaju pieczy. Projekt wskazuje co prawda na pewne okoliczności, które mogą stanowić o odstąpieniu orzekania przez sąd pieczy współdzielonej, są to w szczególności stan zdrowia dziecka oraz jednego z rodziców (art. 58 § 1ac projektu). Jeżeli jednak przeszkoda wprowadzenia pieczy współdzielonej ma charakter czasowy projekt zobowiązuje sąd do ustalenia harmonogramu jej wprowadzania.

Wobec powyższego warto rozważyć wprowadzenie **szerszego katalogu okoliczności, które powinny być brane pod uwagę przez sąd przy rozstrzyganiu o pieczy współdzielonej**. Taką okoliczność powinno stanowić zwłaszcza: miejsce zamieszkania rodzica, występowanie przemocy domowej, występowanie uzależnień u któregoś z małżonków. Wymaga bowiem podkreślenia, że **piecza współdzielona nie jest rozwiązaniem optymalnym w każdym przypadku**. Konieczność cyklicznej zmiany miejsca pobytu dziecka (raz u matki, raz u ojca) nie zawsze się sprawdza, wręcz przeciwnie, może wywrzeć trwałe skutki na psychikę dziecka, np. gdy odległości między domami są znaczne. Wszystkie te okoliczności powinny podlegać rzetelnej ocenie sądu.

Nie budzi wątpliwości, że kodeks rodzinny i opiekuńczy powinien szczegółowo uregulować zasady ustanawiania pieczy współdzielone. Rozwiązanie to powinno mieć jednak charakter opcjonalny – poddany woli rodziców ujętej w porozumieniu rodzicielskim bądź ocenie sądu orzekającego w danej sprawie rozwodowej. Możliwość indywidualnej oceny danej sprawy przez sąd orzekający, w tym poprzez wybór modelu wykonywania władzy rodzicielskiej, pieczy nad dzieckiem oraz wykonywania kontaktów, zapewnia elastyczność i zdecydowanie lepiej gwarantuje ochronę dobra dziecka.

Uwagi szczegółowe

Opiniowany poselski projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw dokonuje poszerzenia kodeksowych elementów obligatoryjnych wyroku rozwodowego poprzez dodanie obowiązku rozstrzygnięcia przez sąd o pieczy nad małoletnim dzieckiem obojga małżonków. Dodanie **w projektowanym art. 58 § 1 zd. 1 k.r.o.** tegoż obowiązku sądu nie znajduje uzasadnienia. Piecza nad małoletnim dzieckiem obojga małżonków stanowi bowiem element władzy rodzicielskiej, o której w obecnym stanie prawnym sąd jest zobowiązany orzec wraz z określeniem kontaktów z małoletnim dzieckiem. Dodane uzupełnienie regulacji z 58 § zd. 1 1 k.r.o. jawi się jako zbędne.

Podobny osąd należy wyrazić w związku z uzupełnieniem **art. 58 § zd. 2 kr.o.** poprzez dodanie w zakres pisemnego porozumienia rodziców elementu ustalenia pieczy nad małoletnim dzieckiem. Skoro bowiem, w obecnym stanie prawnym, sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka, to także bierze od pod uwagę ustalenia rodziców odnoszące się do pieczy nad dzieckiem.

Uwagi należy wnieść do definicji pieczy współdzielonej zawartej w projektowanym art. **58 § 1aa k.r.o.** Zakłada się, iż piecza współdzielona będzie polegać na zamieszkiwaniu przez dziecko z każdym z rodziców w powtarzających się, porównywalnych okresach. Takie zdefiniowanie pieczy współdzielonej wymaga istotnego zbliżenia czasowego okresów pieczy nad dzieckiem sprawowanych przez jego ojca i jego matkę, okresy te powinny być równe bądź prawie równe. Rozwiązanie to nie zawsze będzie należycie zabezpieczać interesy dziecka, niekiedy korzystniejsze będę krótsze okresy pieczy jednego z rodziców, np. tego, który mieszka daleko od szkoły, do której uczęszcza dziecko. Wymagana byłaby zatem korekta definicji pieczy współdzielonej poprzez umożliwienie zamieszkiwania (przebywania) przez dziecko z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, niekoniecznie równych.

Należy zwrócić także uwagę na użyty w definicji pieczy współdzielonej zwrot „zamieszkiwanie", który warto zastąpić zwrotem „przebywanie". Zamieszkiwanie odnosi się bowiem także do elementu zamiaru stałego pobytu. W przypadku pieczy współdzielonej pobyt z istoty jest dzielony, a zatem nie może być stały. Po dokonanej korekcie modyfikacji wymagać będzie proponowana w projekcie zmiana **art. 26 k.c.**

Warto rozważyć możliwość orzeczenia przez sąd pieczy współdzielonej opcjonalnie **(„sąd może"),** a nie jako forma priorytetowa, ustanowiona jako podstawowy, domyślny sposób ukształtowania relacji rodziców z dzieckiem po rozwodzie.

Wątpliwości należy wnieść do zasadności wprowadzenia projektowanego **art. 96(2) k.r.o.,** który określa okoliczność stanowiącą nadużycie władzy rodzicielskiej. Stanowi ją zmiana miejsca zamieszkania małoletniego dziecka na miejsce zamieszkania w innym powiecie niż ten, w którym dotychczas zamieszkiwało, bez wymaganej zgody drugiego z rodziców lub sądu opiekuńczego. Wydaje się, że nadużywanie władzy rodzicielskiej powinno podlegać ocenie sądu orzekającego o pozbawieniu władzy rodzicielskiej, przy uwzględnieniu okoliczności danej sprawy. Projektowany przepis wprowadza rozwiązanie mało elastyczne.

Dodanie projektowanego **art. 96 § 3 k.r.o.** w brzmieniu: „Dobro małoletniego dziecka co do zasady realizuje się przez utrzymywanie kontaktu z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców" jawi się jako zbędne. Zasadę dobra dziecka oraz okoliczności wpływające na realizację dobra dziecka można wywieść z zasad ogólnych. Dane rozwiązanie może być zgodne z dobrem dziecka w określonej sprawie, a naruszać dobro dziecka w innej. Ocenę realizacji zasady dobra dziecka warto pozostawić ocenie sądu orzekającego w sprawie.

Propozycję przepisu **art. 135 § 1 k.r.o.** dotyczącego alimentacji w przypadku dziecka, wobec którego wykonywana jest piecza współdzielona, warto uzupełnić także o konieczność uwzględnienia okresów pieczy nad dzieckiem przez danego rodzica.

Należy także rozważyć prawidłowość rozwiązania proponowanego w ustawie z dnia **11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w zakresie propozycji zmiany art. 5 ust. 2a** polegającego na obowiązku ustalenia każdemu z rodziców świadczenia wychowawczego w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc. W niektórych przypadkach zasadne byłoby wprowadzenie mechanizmu korygującego sposób podziału świadczenia.

Autor opinii: dr hab. Małgorzata Balwicka-Szczyrba